

Pecyn Addysgu

Gwasanaeth: Dulliau didrais ar waith: Tŷ Mama Zepreta.

Nod: edrych am ffyrdd positif o herio anghyfiawnderau drwy ddulliau didrais.

Paratoi: gallech ymarfer meimio y stori ym mlaen llaw. Mae cyflwyniad PwyntPŵer hefyd ar gael i adrodd y stori; gwelwch wefan Rhwydwaith Addysg Heddwch: www.peace-education.org.uk.

1 Cyflwyniad: stori wir am anghyfiawnder

Eglurwch eich bod am adrodd stori wir am anghyfiawnder (rhywbeth sy'n anheg iawn).

Yn gyntaf, gofynnwch i'r plant feddwl am achlysur pan oeddent yn teimlo fod rhywbeth yn anheg. Efallai nad oeddent yn teimlo fod unrhyw un wedi gwrando arnynt, neu iddynt gael eu trin yn anheg. Sut roeddent yn teimlo?

2 Sgript sgets

Mae'r hanes am wraig a gafodd ei thrin yn anheg a sut y gwnaeth hi a'i chymdogion ymateb. Gall rhai plant helpu i adrodd y stori trwy feimio yr hyn a glywant (mae meimio'n golygu actio'n dawel). Gall pob aelod newydd awgrymu meim newydd. Gall yr athro (neu ddisgybl) fod yn llfarydd, yn darllen y canlynol, tra bod eraill yn meimio.

1. Dyma Mama Zepreta, nain o Cenia (cyflwynwch blentyn fel Mama Zepreta).
2. Dyma ei thŷ .. (gall plant actio'r waliau, gyda'u dwylo ar led i gynrychioli'r to)
3. ... a'i theulu mawr – ei phlant a'u plant hwythau (mwy o blant yn ymddangos).
4. Ond roedd Dyn Mawr eisiau'r tŷ (dylai'r plentyn sy'n actio hwn sefyll gyda'i freichiau wedi'u plethu o'i flaen).

5. Anfonodd y Dyn Mawr ddynion i ddwyn y tŷ oddi ar Mama Zepreta. Beth allai hi ei wneud? Pam, yn eich tŷ chi, roedd y Dyn Mawr eisiau'r tir?
6. Cymerodd y dynion y tŷ a'i dynnu i lawr (mae'r tŷ yn disgyn a theulu Mama Zepreta yn dychwelyd i'w seddi). Roedd y Dyn Mawr am ddefnyddio'r tir i'w bwrpas ei hun.
7. Aeth Mama Zepreta at Bennaeth y Pentref, ond codi ei freichiau a wnaeth ef. Ofnai ormod i helpu.
8. Aeth at Gomisiynydd yr Ardal, ond ysgwydodd yntau ei ben. Ni fynnai ef helpu ychwaith.
9. Yna penderfynodd cymydog Mama Zepreta helpu. Nid oedd Mama Zepreta ar ei phen ei hun mwyach.
10. Aethant i weld y Dyn Mawr ei hun, ond gwrthododd weld Mama Zepreta (mae'r Dyn Mawr yn troi ei gefn). Yn lle hynny, anfonodd negeseuon testun bygythiol! Roedd hi a'i ffrind yn ofnus iawn.
11. Gwelsant farnwr yn y llys, a gytunodd fod y Dyn Mawr yn anheg i gymryd ei thŷ. Rhoddodd y barnwr bapurau iddi i ddweud fod y gyfraith ar ei hochr hi, (gallent ddangos y papurau i'r Dyn Mawr) ond ni fynnai'r Dyn Mawr wrando serch hynny.
12. Roedd pobl y pentref i gyd yn flin ac yn ofni am eu cartrefi hwythau.
13. Aeth Mama Zepreta a'i ffrind i ganol y pentref. Dawnsiodd y ddwy ac ymunodd eraill â hwy. Penderfynasant helpu Mama Zepreta. Beth allai pobl y pentref ei wneud?
14. Penderfynodd y pentrefwyr fartsio i'w thir a dechrau ail-adeiladu ei thŷ. Penderfynasant wneud hyn mewn modd didrais. Beth dych chi'n credu mae'r gair 'didrais' yn ei olygu?

Mae'n golygu peidio ag ymladd na brifo pobl, ond nid yw'n golygu rhoi i mewn.

15. Cyn bo hir, cyrhaeddodd yr heddlu. Roedd y rhain yn gweithio i'r Dyn Mawr, felly roeddent wastad yn gwneud yr hyn a ddywedai ef. "Ewch i ffwrdd o'r tir!" meddent. Buont yn bygwth y pentrefwyr gyda gynnu a chan daflu nwy dagrau, a wnaeth i lygaid y bobl losgi ac achosi iddynt ddechrau pesychu hefyd.

Sut y teimlai Mama Zepreta a'r pentrefwyr? Beth allent ei wneud? Roedd rhai am ymladd yr heddlu. Beth fyddai canlyniadau ymladd? Sut y teimlai'r heddlu?

16. Bu'r heddlu a'r pentrefwyr yn gwynebu ei gilydd ar dir Mama Zepreta am amser hir. Er eu bod yn flin iawn, penderfynodd y bobl aros yn ddidrais. Siaradodd y pentrefwyr â'r heddlu gan eu holi os oeddent wir am fod yn rhan o ryw beth mor anheg a dwyn cartref nain.
17. Yn y diwedd, gadawodd yr heddlu. Prin y gallai'r pentrefwyr gredu hyn, ond gorffenasant ail-adeiladu'r tŷ. Cafodd Mama Zepreta ei thŷ nôl. Dathlodd y pentrefwyr eu buddugoliaeth trwy ddanwsio a rhoi hŵre.

3 Trafodwch y stori.

Diolchwch i'r actorion. Stori ddidrais yw stori Mama Zepreta. Beth fyddai wedi digwydd pe baent wedi bod yn dreisgar? Ymchwiliwch y cwestiwn hwn yn drwyadl: "Ac yna beth fyddai wedi digwydd?" Pwysleisiwch y pwynt fod trais yn aml yn arwain i fwy o drais.

4 Casgliad

Nid ildio yw mabwysiadu dulliau didrais ond sefyll yn gadarn. Oes unrhyw un erioed wedi sefyll i fyny drosto'i hun neu rywun arall heb fod yn dreisgar? Onid yw yn codi ofn arnoch? Ond mae rhai o'r newidiadau mwyaf mewn hanes wedi digwydd o ganlyniadau i bobl yn cyd-weithio trwy ddulliau didrais. Ymgyrchoedd didrais fu'n help i gael pleidlais i ferched ym Mhrydain, ac fe'u defnyddiwyd gan Martin Luther King Jr. yn yr Unol Daleithiau a'r rhai a ymgyrchai am gyfiawnder yn Ne Affrica. Dulliau didrais a gynorthwyodd India i ennill ei rhyddid o'r Ymerodraeth Brydeinig ac a rwystrodd Rwsia rhag cael ei gormesu gan y fyddin yn 1991. Y gwir yw fod dulliau didrais ddwywaith yn fwy tebygol o lwyddo i greu newid

er gwell na thrais.

Dyweddodd Mahatma Ghandi: "Dulliau didrais yw'r grym mwyaf y gall dynolryw ei ddefnyddio. Y mae'n fwy pwerus na'r arf dinistriol mwyaf pwerus a ddyfeisiodd dyn."

Dyweddodd Martin Luther King Jr: "Mae egwyddor cariad yn sefyll wrth galon dulliau didrais."

Gweithgareddau/adnoddau pellach:

- Gall dosbarthiadau drafod sefyllfaoedd gwahanol yn yr ysgol a thu allan a all arwain at drais. Annogwch y disgyblion i feddwl am ddulliau didrais o ddatrys y problemau hyn heb ymladd. Cysylltwch hyn â llais y disgybl o fewn yr ysgol.
- Astudiwch lyfrau am ddulliau didrais fel The Bus Ride gan William Miller, sy'n seiliedig ar hanes Rosa Parks. Am fwy o syniadau ewch i wefan Facing History and Ourselves: www.facinghistory.org/for-educators/educator-resources/resource-collections/choosing-to-participate/books-young-readers.
- Gofynnwch i'r plant ymchwilio i hanes Mahatma Ghandi, Rosa Parks, Nelson Mandela, Martin Luther King Jr. neu ymgyrch y swffragetiaid.
- Astudiwch esiamplau o weithrediadau didrais yn yr adnodd Mae Dulliau Didrais yn Gweithio gan Gymdeithas y Cymod: ewch i www.for.org.uk/wp-content/uploads/2013/10/Nonviolence-Works.pdf.
- Defnyddiwch yr addasiad plant o Journeys in the Spirit i archwilio dulliau didrais: www.quaker.org.uk/peace-and-nonviolence-childrens-activities.